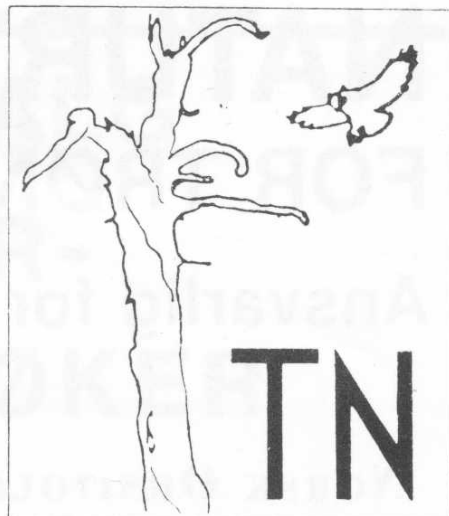

TRØNDERSK NATUR

NR. 4 - 1984 - 11. ÅRG.

*Trond
Haugskott 83*

NATURTIDSSKRIFT FOR TRØNDELAGSFYLKENE

Ansvarlig for utgivelsen:

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

AVD. NORD-TRØNDELAG
Postboks 28, 7035 Moholt
Postgiro 3 89 38 80

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

AVD. SØR-TRØNDELAG
Postboks 139 — Postgiro 3103991
7001 Trondheim

INNHOLD

Frengen, O., Furunes, K.A., Kvam, T., Nygård, T. og Røv, N.:	
Vintertellinger av sjøfugl i Trondheimsfjorden 1984.....	148
Einvik, K. og Knutsen, K.: Befaring i Hestkjølenområdet,	
Lierne 17. - 19. juli 1984.....	155
Bangjord, G.: Rotvollbukta.....	158
Holt, G.: Luftakrobater i og utenfor Trøndelag.....	164
Holt, G.: Evig rundgang.....	166
SISTE NYTT.....	167
SMÅSTYKKER	
Værnesbranden, P.I.: Tidlig hekking hos kattugle.....	168
Størkersen, Ø.R.: Asfalt-tjeld.....	169
Hugnes, E.: Virker kanadagåsa tiltrekkende på andre gjess...	169
RETTELSE	169
KONKURRANSEBILDET.....	170
OPPROP.....	170
NYE BØKER.....	171

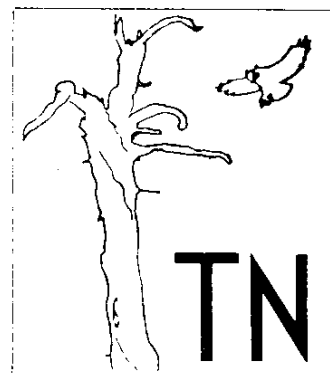
Redaksjon:

Jostein Sandvik (tlf. 07-513249) (red.)

Øystein R. Størkersen (tlf. 921520)

Jarle Steinkjer

Anne Marit Strøm

Adresse: Postboks 1719, Rosenborg

7001 Trondheim

Postgiro: 3 60 19 52

Abonnementkostnader 1984: Kr. 25.-

1985: Kr. 35.-

Trykk: Stjørdal Trykkeri A/S, 7500 Stjørdal

Nr. 4

Desember 1984

Opplag: 600

Vi er igjen kommet til nr. 4 av TN og et nytt år er gått. Det har vært et år preget av relativt bra tilgang på stoff, men økonomien har derimot vært vanskelig. Trykkingsutgiftene har økt med ca. 50 %, delvis p.g.a. større sidetall og høyere opplag. En tredobling av annonseinntektene har ikke vært tilstrekkelig til å komme i havn, slik at overføringene fra NOF, avd. Nord- og Sør-Trøndelag måtte mer enn fordobles. Dette er årsaken til at vi også er tvunget til å heve abonnementsavgiften for 1985 til kr 35.

Redaksjonen er også interessert i synspunkter på TN, hva som bør forandres og evt. nye ting som bør være med o.l. Skriv din mening og send den til oss (adressen står over).

TN har en del bilder i arkivet, men mangler gode forsidebilder. Vi ber derfor leserne om å sende inn forsidebilder, helst svart-hvit kopier, men farge-dias kan også brukes. Dias blir returnert etter kopiering. Svart-hvit bildene kan også returneres dersom det er ønske om dette.

Til slutt vil vi ønske alle en god jul og et riktig godt nytt år.

FRIST FOR INNLEVERING AV STOFF TIL NESTE NUMMER ER 15. FEBRUAR:

VINTERTELLINGER AV SJØFUGL I TRONDHEIMSFJORDEN 1984.

Sjøfuglutvalget for Trondheimsfjorden:

Otto Frengen
Kjell Arne Furunes
Tor Kvam
Trogeir Nygård
Nils Røv

Tellingene ble gjennomført på samme måte som tidligere. Værforholdene var meget bra. Størstedelen av tellingene ble foretatt 21.-22. jan., men noen strekninger ble talt 28.-29. jan.

Dataene for Trondheimsfjorden for årene 1979-84 er nå lagt inn på EDB. Dette har gjort det meget enklere å bearbeide materialet statistisk, en oppgave som vil bli prioritert i det året som kommer. Forøvrig henvises det til en sammenfatning av de vintertellingene som er blitt foretatt i regi av Sjøfuglprosjektet, DVF (Nygård & Røv 1984).

Tellingene ble også i år støttet økonomisk av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.

Følgende personer deltok i feltarbeidet:

Georg Bangjord
Arnhild Bjerland
Jardar Cyvin
Vera Cyvin
Åge Tørris Ekker
Anna K. Eriksen
Hanne Etnestad
Arne Follestad
Karl Frafjord
Otto Frengen
K. A. Furunes
Torgeir Hagen
Bente Harsvik
Reidar Hindrum
Hilde Anita Hopen
Inge Erlend Hopen
Ivar Hopen

Magne Husby
Geir Johansen
Normann Kammen
Tor Kvam
Helene Lampe
Bjørn Meidell Larsen
Jonny Loen
Svein H. Lorentzen
Grete Lysfjord
Bjørnar Rasch Nilsen
Rigmor Nilsen
Torgeir Nilsen
Roar Pettersen
Svein E. Ringen
Jan Erik Roel
Gunnar Rofstad

Nils Røv
Njord Røv
Jan Sand
Jostein Sandvik
Sigbjørn Stokke
Elin Strømsholm
Øystein R. Størkersen
Gunn Paulsen Thingstad
Per Gustav Thingstad
Jørn Thomassen
Geir E. Vie
Ola Vie
Inger Øien
Tom Roger Østerås
Tor Ålbu
Øystein Ålbu

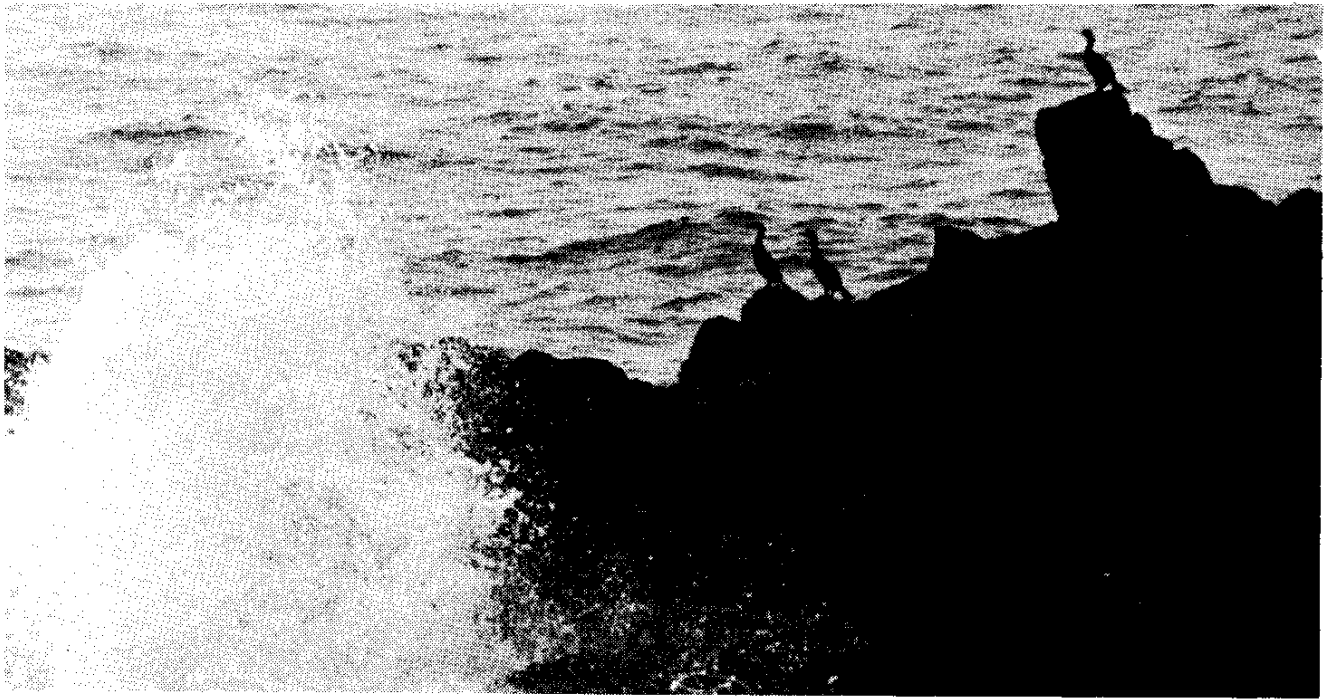
RESULTATER

Dekningen av Grandefjæra - Uthaugsfjæra var noe mangelfull. Vi har derfor ikke tatt med resultatene derfra. Fra Tautra viser resultatene at forholdene der er stabile. De vurderinger som ble gjort i fjorårets rapport er derfor fortsatt aktuelle (se Frengen et al. 1983).

Hovedresultatene er vist i Tabell 1 og 2. Vi har gjort noen statistiske beregninger bl.a. for å undersøke temperaturens betydning. Et eksempel på sammenhengen mellom bestandsindeksene for to arter og temperaturforholdene er vist i Fig. 1. Det viser at antall år

Tabell 1. Antallet lommer, lappedykker, skarver, hergrer, gjess, svaner og ender i Trondheimsfjorden 1976, 1979, 1980, 1981, 1982 og 1983.

	1976	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Smålom	46	22	27	13	36	57	42
Storlom	-	2	0	3	0	4	1
Lom, ubest. (storlom/smålom)	3	1	7	0	0	0	0
Gulnebbblom	9	7	11	1	10	10	7
Islom	5	4	0	4	6	3	0
Lom ubest. (Gulnebbblom/islom)	2	1	0	11	4	4	0
Lom, ubest. (Gavia sp.)	8	3	7	5	17	3	4
Lommer totalt	73	40	52	37	73	81	54
Toppdykker	2	0	1	6	9	8	11
Gråstrupedykker	18	22	22	20	18	48	35
Horndykker	14	25	23	36	30	46	18
Dykker, ubest.	5	3	0	17	9	3	0
Dvergdykker	4	2	1	0	0	0	0
Lappedykkere totalt	43	52	47	79	66	105	64
Storskarv	110	164	181	240	217	185	184
Toppskarv	9	5	3	1	1	7	0
Skarv, ubest.	42	18	26	61	75	130	28
Skarver totalt	161	187	210	302	293	322	212
Hegre	102	12	22	21	33	42	52
Sangsvane	57	70	80	50	131	113	170
Candagås	103	127	210	121	309	268	353
Grågås	2	0	0	0	0	0	0
Stokkand	5708	3282	3574	2587	4400	4700	4361
Krikkand	2	3	1	1	3	4	2
Brunnakke	1	2	4	0	3	2	0
Stiertand	2	0	0	0	3	0	0
Skjeand	0	0	0	0	1	0	0
Taffeland	-	2	1	0	0	1	0
Toppand	12	0	25	1	1	1	0
Bergand	102	2	12	1	4	16	3
Ærfugl	18864	22777	21287	20801	21747	19830	17850
Praktærfugl	6	3	7	0	19	0	2
Stellers and	-	1	0	0	0	2	3
Svartand	106	122	94	80	281	274	79
Sjøorre	2267	2424	2077	1678	2208	1847	1644
Brilleand	0	0	1	1	1	1	2
Havelle	1861	1958	1526	1524	2274	1900	1695
Kvinand	421	626	451	461	968	621	566
Siland	380	485	459	388	466	345	375
Laksand	4	24	0	3	9	4	4
Marine ender ubest.	155	195	420	204	288	240	408
Ender totalt	29891	31896	29938	27730	32676	29796	27019

Antall skarv er det laveste som er registrert i Trondheimsfjorden siden 1980. Foto: A.Hamstad.

med tellinger ennå er for lite til å kunne se nærmere på årsakene bak bestandsforandringene. For noen arter har vi data på fordelingen mellom voksne hanner og hunnfargete individer. Denne fordelingen vil trolig gjenspeile andelen ungfugler i overvintringsbestandene. Foreløpige beregninger antyder en viss sammenheng mellom antall overvintrende stokkender og andelen hunnfargete individer i bestanden. Det kan bety at et godt produksjonsår (med mange ungfugler) fører til en relativ stor vinterbestand. Vi har også undersøkt fordelingen mellom ytre og indre deler av fjorden mht. overvintrende ærfugl. Det ser ikke ut til at det foregår noen vesentlig forflytning innen ulike regioner av fjorden. I år med lite ærfugl slik som i 1984, har tendensen vært den samme i hele området. I år med mye islegging vil en trolig bare ha mindre lokale forflytninger mot isfrie områder.

Nidelva.

Antall overvintrende andefugler og hegre i Nidelva er vist i Tabell 3. Resultatene viser at forholdene er stabile. For artene stokkand, kvinand, laksand og sangsvane er tellingene i Nidelva et fint supplement til tellingene i fjorden. For stokkand og sangsvane viser tallene godt samsvar med tallene i hovedtabellen. Derimot for kvinand ser det ut til at antallet i Nidelva går ned i år med mye fugl i fjorden. Dette tyder på at kvinendene kan forflytte seg fra ferskvannslokaliteter til sjøen i kalde vintre.

Tabell 2. Andre arter som overvintrer ved og i Trenchheimsfjorden. De fleste spurvefugler er ikke tatt med.

	1976	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Tjeld	17	194	153(-36?)	127	278	197	112
Steinvender	56	56	53	42	52	151	60
Storspove	3	2	0	1	10	0	4
Småspove	-	0	1(?)	0	0	0	0
Lappspove	1	0	0	0	0	0	0
Rødstilk	49	57	22	34	28	38	23
Polarsnipe	9	0	0	0	0	0	0
Fjæreplytt	412	441	395	309	520	289	456
Myrsnipe	1	20	16	0	0	33	0
Småvadere, ubest.	-	0	16	127	13	25	103
Polarmåke	-	1	1	2	0	1	1
Grønlandsmåke	-	1	0	0	0	0	0
Svarthak	14-1500	514(ad)	379(ad)	569(ad)	396(ad)	591(ad)	429
Gråmåke	8-9000	1848(ad)	2245(ad)	5398(ad)	3501(ad)	4279(ad)	3424
Svarthak/Gråmåke	-	1416	2310	30	222	767	224
Svarthak/Gråmåke, ungfugler	650	1056	1086	3019	2569	3080	3005
Fiskemåke	52	59	104	45	43	32	34
Hettemåke	228	161	364	165	93	297	142
Krykkje	2	11	1	0	1	6	49
Måker, ubest.	-	110	400	776	90	-	260
Alke	80	43	24	43	100	199	128
Lomvi	4	1	6	27	41	64	20
Alke/Lomvi	13	43	0	10	12	46	4
Lunde	0	0	2	4	1	20	25
Alkekonge	-	1	2	0	1	9	1
Teiste	53	43	46	52	96	69	68
Aikefugler, ubest.	8	12	12	25	44	35	21
Havørn	6	26	17	27	25	14	11
Kråke	-	ca. 2900	1751	3174	3969	2444	1760
Fossefall	2	7	3	3	0	1	1

Artskommentarer

Lommer.

Antallet for de ulike artene er normalt, men totalantallet er noe mindre enn i 1983 som var et meget "godt" år for lomartene.

Dykkere.

Også hos denne gruppen har det vært en betydelig nedgang fra i fjor, men antallet er fortsatt innenfor det normale variasjonsområdet for

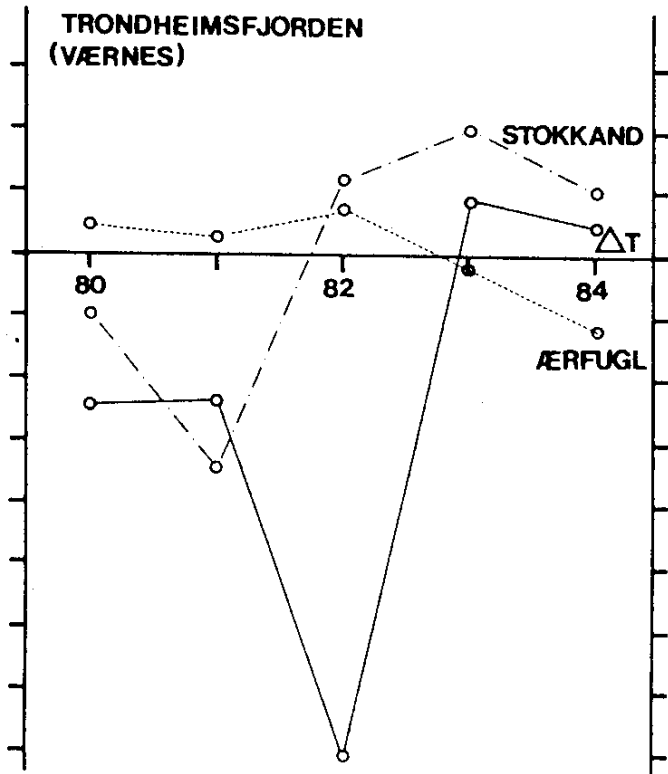

Fig. 1. Forholdet mellom avviket fra normal månedsmiddeltemperatur i desember året før (heltrukken linje) og variasjonen i bestanden av stokkand (stiplet linje) og ærfugl (prikket linje) i Trondheimsfjorden. Temperaturdataene er fra Værnes. En delstrek på den vertikale skalaen betyr henholdsvis 10 % (antall) og 1°C (temperaturavvik).

de enkelte artene. Antall overvintrende toppdykkere kan indikere en økning i den lokale hekkebestanden hos denne arten som er en forholdsvis ny art for trøndersk fauna.

Skarver.

Bare storskarv ble observert. Antallet er det laveste som er registrert siden 1980.

Hegre.

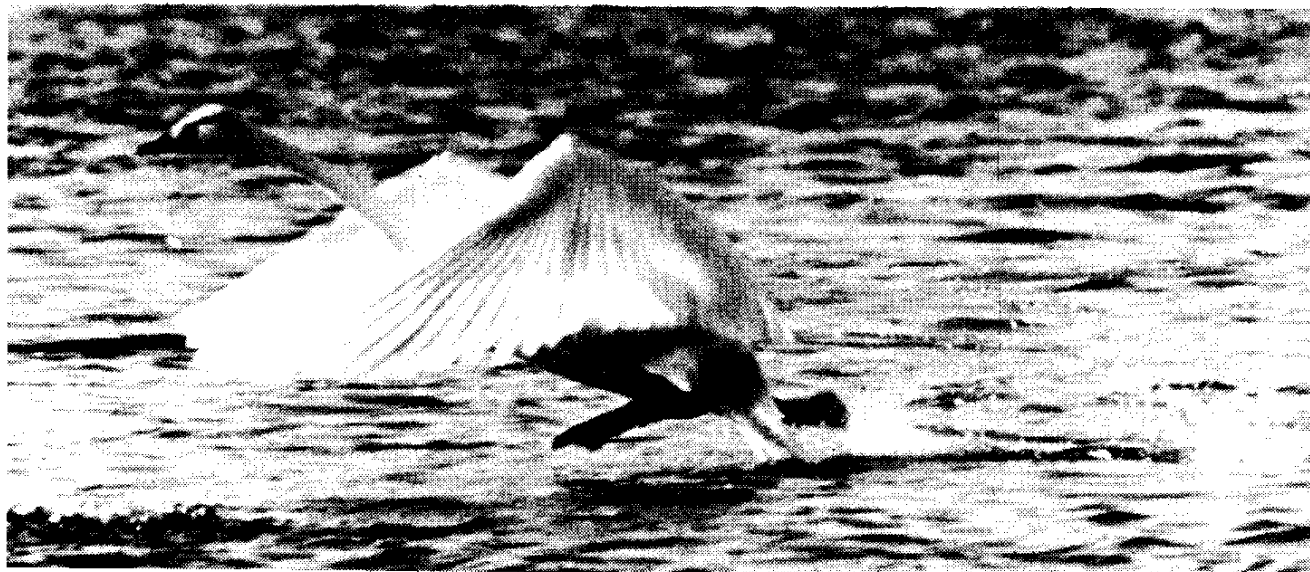
Det har vært en jevn økning i overvintringsbestanden siden 1979 da antallet var på et lavmål. Årets tall tyder på at økningen fortsetter, men at bestanden ennå bare er halvparten så stor som i 1976. Antall overvintrende fugl tilsvarer trolig forholdene hos den lokale hekkebestanden.

Sangsvane.

Det har vært en økende tendens i antall overvintrende sangsvaner i hele landet. Tallet for 1984 er det høyeste som er registrert siden tellingene startet.

Kanadagås.

Også for denne arten er antallet større enn i de tidligere år. Selv om størstedelen av kanadagjessene forlater Trøndelag om høsten,

Overvintringsbestanden av sangsvaner har økt de senere årene, og 1984 ga de høyeste registrerte antall til nå. Foto: D.Bollingmo.

Tabell 3. Bestandene av ender, sangsvane og hegre i Nidelva mellom Nidelv bru og Svean.

	1976	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Ærfugl	0	0	15	40	13	56	39
Stokkand	323	291	416	251	418	415	408
Stjertand	0	0	0	0	1	0	0
Krikkand	0	1	3	3	4	6	7
Brunnakke	1	0	0	0	0	0	0
Taffeland	0	2	0	0	0	0	0
Toppand	0	0	0	13	10	6	5
Ringand	1	0	0	0	0	0	0
Havelle	0	64	51	42	65	72	68
Kvinand	297	186	343	179	164	219	138
Lappfiskand	1	1	0	0	0	0	0
Siland	7	0	6	4	4	4	3
Laksand	16	28	53	33	18	12	22
Hegre	7	0	0	0	0	1	0
Sangsvane	60	31	18	20	27	29	54

er det fortsatt et betydelig antall som slår seg ned ved Trondheimsfjorden om vinteren. Buvika er som vanlig det sentrale området midtvinters.

Stokkand.

Bestanden holder seg stabilt på et relativt høyt nivå.

Ærfugl.

En av de mest markerte bestandstendenser ved årets tellinger er nedgangen i ærfuglbestanden. Tallet er det laveste som er blitt registrert i telleperioden. Likevel er antallet bare 15 % lavere enn gjennomsnittet. Dette illustrerer den generelt stabile bestands-situasjonen hos denne arten.

Svartand og sjøorre.

Også hos disse to artene er overvintringsbestanden den laveste som er registrert siden tellingene begynte. Antallet ligger omtrent på samme nivå som i 1981 som var det tidligere "bunnnivå" for disse artene.

Havelle

Som for de forannevnte marine dykkendene, er bestanden også hos denne arten relativt lav, dvs. omtrent på samme nivå som i 1980-81.

For de øvrige andeartene er det ikke skjedd større endringer. Det totale antall ender er forholdsvis lavt, omtrent på samme nivå som i 1981.

Ellers kan en merke seg at vi i de siste to årene har hatt relativt få havørn i fjorden. En art som har opptrådt spesielt tallrik er krykkje som er en ekstrem sjøfugl med et pelagisk levevis utenom hekkesesongen.

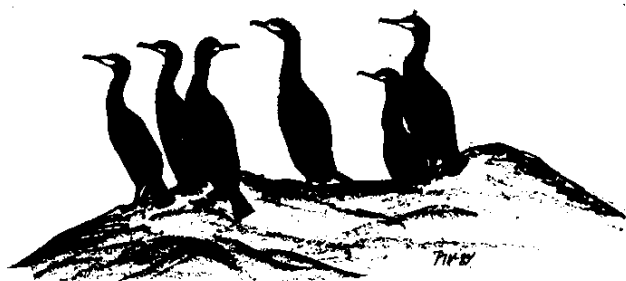
LITTERATUR

Frengen, O., Furunes, K. A., Kvam, T., Nygård, T. & Røv, N. 1984.

Sjøfugltellinger i Trondheimsfjorden 1983. Trøndersk Natur 11: 28-36.

Nygård, T. & Røv, N. 1984. Bestandsovervåking av overvintrende sjøfugl. I: Røv, N. (ed.), Anker-Nilssen, T., Barrett, R., Folkestad, A. O. & Runde, O. Sjøfuglprosjektet 1979-84.

Viltrapport

BEFARING I HESTKJØLENOMRADET, LIERNE 17.-19. JULI 1984

Av Kjell Einvik og Kjartan Knutsen, fylkesmannen i Nord-Trøndelag,
miljøvernnavdelingen

Oversikt over Avandsfjellet mot sydøst
Foto: Kjell Einvik

Sist sommer foretok viltsektoren hos fylkesmannen i Nord-Trøndelag en befaring i Hestkjølen i Lierne. Befaringen var et ledd i arbeidet med viltområdekartleggingen til bruk blant annet i forbindelse med kommunens generalplan. Selv om registreringene ikke på noen måte er utført systematisk, synes vi de observasjoner som ble gjort var såpass interessante at de fortjente et bredere publikum.

Hestkjølen ligger i Muru statsallmenning, helt inn mot svenskegrensa, mellom Nordli og Sørli. Fjellmassivet strekker seg videre inn i Sverige og utgjør totalt sett et stort urørt fjellområde. Området er interessant med hensyn til fugle- og dyrelivet, da det har et mangfold av biotoper for viltarter med tilhold i den subalpine- og de alpine høydesoner.

Turen gikk fra Hestkjøldalsstua til Fiskløysdalen og videre inn i de sentrale deler av området, Avandsfjellet. Været var brukbart med skiftende skydekke og tåke over ca 900 m rundt fjella.

Utløpet av Fiskløysvatna ligger på 773 m.o.h., og derifra strekker Fiskløysdalen seg ca 9 km i sørøstlig retning til svenskegrensa ca 810 m.o.h. På sørsida av dalen reiser det mektige Hestkjølenmassivet seg med Hestkjøltoppen på 1 390 m som høyeste punkt. Mot nord står Akafjellet med bratte lier og flog. Fiskløysvatnet og Storvatnet ligger i en lengde av 4,5 km innover dalen, bare adskilt av korte elvestryk. Lia på nordsida av vatna er frodig

med bjørkeskog, einer og endel urter, blant annet turt. Sørsida av vatna er preget av sparsomt bevokste morenehauger med noe vier og dvergbjørk. Tilløpsbekkene meandrerer i løsmassene ned mot vatna og disse områdene er bevokst med vierkjerr. Indre deler av Fiskløysdalen og Avandsfjellet har store våtmarksområder bestående av en mengde småvann - rikt tilgrodd med starr og siv - og mye myr. Hele området er på ca 3 km², bare avbrutt av enkelte morenehauger. Morenehaugene er stort sett bevokst med krekling, dvergbjørk og vierkjerr. Lia på sørsida av Merrarumpen er svært jevn. Vegetasjonen består hovedsaklig av et sammenhengende teppe av blåbærlyng og bjønnskjegg. I nedre del av lia er det ei stor overrislingsmyr, frodig bevokst med starr og gressarter. Myra er usedvanlig jevn og ubrutt og er en verdifull biotop for vadefugler. Med utsikt sørover fra Merrarumpen, i retning Strifjellet og Oivisfjellet, er landskapet preget av rogenmorener, det vil si uregelmessige rygger, stort sett bestående av blokkrik bunnmorene. En mengde småvann og bekker snor seg mellom disse karrige ryggene.

Observasjoner:

Spurvefugler:

Steinskvett 1
 Heipiplerke Mange, reir m. 5 egg
 Lerke sp. 1
 Rødstjert 1
 Løvsanger 1
 Linerle 1
 ingtrost 2
 Lappspurv 3

Vadefugler:

Grønnstilk 1 Varslet kraftig
 Rødstilk Mange
 Heilo Mange Bla. 12 ind. v/
 Merrarumpen
 Sandlo 2+3pull
 Boltit 1+1pull
 Bekkasin sp. 1
 Strandsnipe 1
 Myrsnipe 4
 Gluttsnipe 1
 Svømmesnipe 8 Hekkeadferd
 Brushane 1

Andefugler:

Svartand 5hunner + to kull på 8+6pull
 Havelle 2hunner
 Krikkand 2hunner +ett kull på 7pull

Lommer:

Storlom 4

Måkefugler:

Fiskemåke 4

Hønsfugler:

Lirype 3 kull 7,8 og 13pull
 Fjellrype 1

Joer:

Fjelljo ca. 20 Bla. 6 samtidig

Rovfugler:

Fjellvåk 1
 Jaktfalk 1
 Kongeørn 2

Boltit ble påvist hekkende for første gang i dette området.
 Foto: Kjartan Knutsen.

Smågnagere:

Det ble observert 1 mus ved Storvatnet. Ellers var det svært lite spor å se etter smågnagere. Fjelljoen lever hovedsaklig av smågnagere, og hekker ikke i dårlige smågnagerår. De eksemplarene vi så viste ingen hekkeadferd, og vi så en fjelljo som forgjeves prøvde å ta en flyvende rypekylling.

Fjellrev:

Et fjellrevhi var gammelt og velbrukt med svært mange gangåpninger. To av gangene var helt nygravd og tydeligvis mye trafikkert - det var reveull i åpningene og ferske kronblad av engsoleie inni. Morenehaugen som fjellrevhiet lå i var frodig bevokst, et resultat av at fjellreven helst legger igjen ekskrementene på toppen av hiet. Frodig gress, engsoleie, jonsokblom og matsyre stakk seg tydelig ut fra den sparsomme vegetasjonen omkring. Det var få ferske spor og spor tegn etter fjellreven, og vi så ingen tegn som tydet på at det var unger i hiet. Vi observert også hiet på avstand et par timer av natten uten å se tegn til fjellreven. Om natta hørte vi imidlertid fjellreven bjeffe oppe i fjellet. Det var hurtig bjeffing i korte serier gjentatte ganger. Kanskje var det denne reven som brukte hiet om dagen mellom sine nattlige jaktturet. Senere på turen fant vi to revehull i en annen morenehaug. Gangene var ikke nygravde og vegetasjonen på haugen var ikke særlig frodig, men det luktet rev i hullene. Dette var ikke et fast hi, men kanskje et krypinn som reven bruker under sine streifturer.

Fjellreven er en sårbar art som må sies å være sjelden i Nord-Trøndelag, og som regnes som truet i landsmålestokk. Den er så og si avhengig av smågnagere, og undersøkelser viser at den som regel ikke yngler i dårlige smågnagerår. Hvis den yngler i slike år er det store sjanser for at den ikke klarer å fø opp kullet.

I forbindelse med gode smågnagerår kan imidlertid fjellreven spre seg langt utover de mest prefererte biotopene. I slike år er det observert streifdyr av fjellrev i mange nord-trønderske fjell. Det er imidlertid få områder i Nord-Trøndelag som kan sies å fylle fjellrevens biotopkrav. Hestkjølen er et av disse få kjerneområdene med urørt høgfjellsnatur hvor man kan anta at det er en fast fjellrevstamme.

Sluttkommentar:

Hestkjølen er som viltområde verdifull ihvertfall etter nordtrønderske forhold. Våtmarksområdene synes å være artsrike med stor individtetthet. Området inneholder også biotoper for viltarter som er sårbare og står høyt i næringskjeden. Det er i tillegg opprinnelig og av mennesker lite beferdet natur. Det er av største viktighet at området bevares i sin nåværende funksjon. Imidlertid synes det i dag å være lite som truer området, kanskje bortsett fra eventuell snøscootertrafikk om våren. Fylkesmannen vil likevel ha området under oppsikt og har planer om ytterligere undersøkelser som muligens kan munne ut i mer direkte forvaltningstiltak.

ROTVOLLBUKTA

Georg Bangjord

Innledning

Denne artikkelen er et kort sammendrag av fuglelivet i Rotvollbukta de siste ti årene. I løpet av perioden høsten 1973 til ut 1983 har undertegnede hatt 386 observasjonsdager i området (Tabell 1). Ellers har en rekke observatører besøkt området i løpet av disse årene. I særlig grad gjelder dette Normann Kammen (NKA), ellers har Geir Lasse Aune (GLA), Erik Bangjord (EBA), Ove Bergersen (OBE) og Runar Eggen (REG) bidratt med enkeltobservasjoner. Jeg vil takke alle for verdifulle observasjoner.

Områdebeskrivelse

Rotvollbukta ligger i Trondheim kommune, mellom Leangenbukta og Grilstadfjæra. Strandlinja er ca. 300 meter lang (fra en steinmolo i vest og en badebrygge i øst). Ved lavvann strekker fjæra seg 25 - 40 meter fra strandlinja. Fjæra består av spredte tangbevokste storsteiner, en tynn rullesteinstripe og et lite parti sand/leire. Midt i fjæra ligger et kloakkrør som ender ved et lite berg midt ute i bukta. Ved høyvann blir berget en øy. Ellers er bukta omgitt av dyrkamark, grasbakker, storvokst barskog, nyper og løvkratt, og hager og hus (se Figur 1).

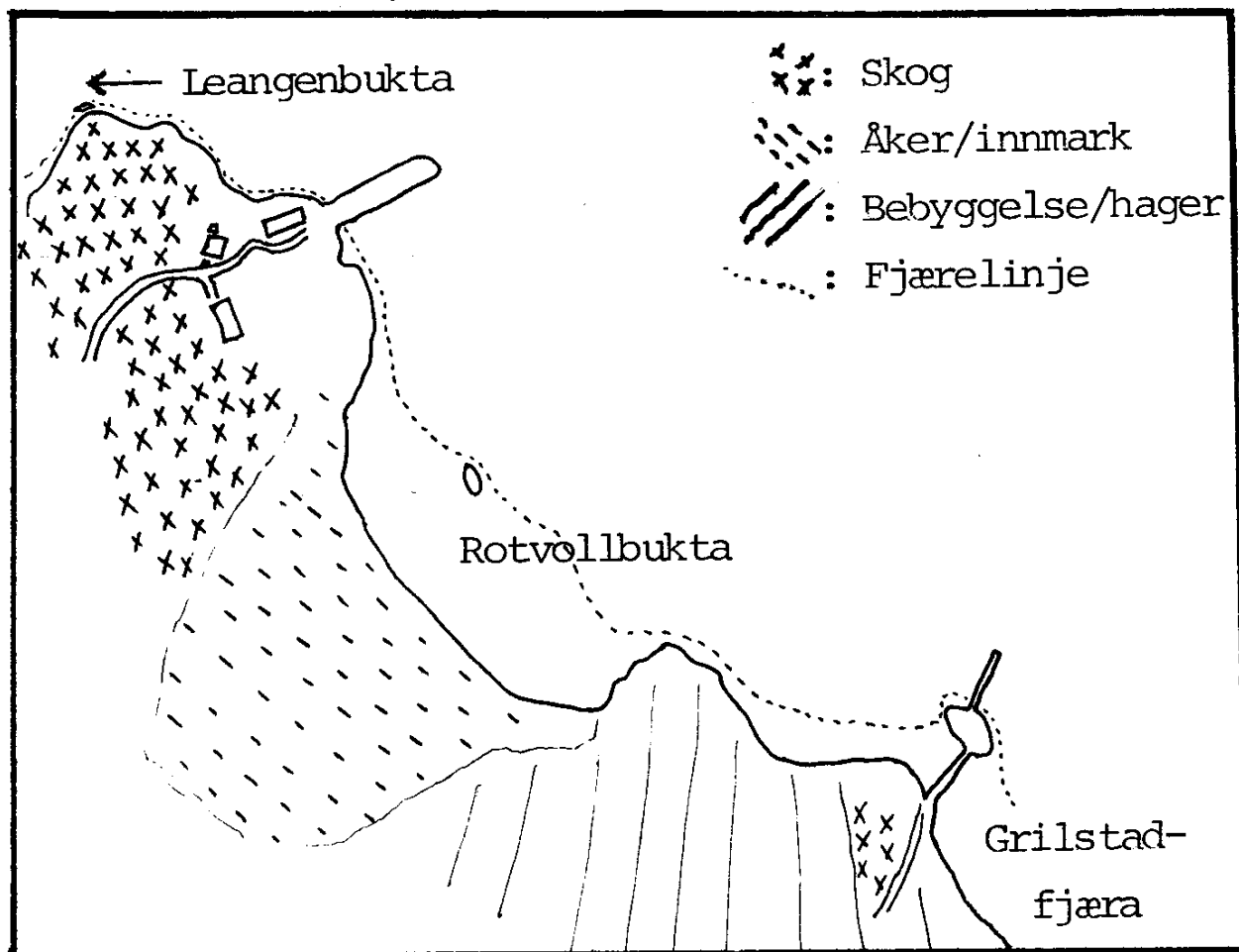
Fuglefaunaen i området

I de siste ti årene er 121 arter observert i området. Dette er et stort antall til å være en liten, beskjeden bukt. Artsantallet skyldes delvis den store observasjonsaktiviteten, men også at Leangenbukta og Grilstadfjæra ligger på hver side (se Trøndersk Natur Supplement nr. 1 1983 og nr. 1 1984). Bukta har ingen spesiell betydning for noen arter. Fiskemåke, tjeld og ærfugl, samt en rekke småfugler i området rundt, er faste hekkefugler.

Parti fra Rotvollbukta, sett mot nord-vest. Foto: G. Bangjord.

Figur 1. Kartskisse over Rotvollbukta.

Artsliste for Rotvollbukta. Tegnforklaringen kommer etter.

Lomfamilien					Sjørre	TO	++	16		
Smålom	\$	X	TO	+(+)	3	Kvinand	TOS	+++	102	
Storlom	\$	X	to	+	1	Siland	TO	++	20	
Islom	\$	X	o	+	1	Haukefamilien				
Gulneblom	\$	X	o	+	1	Havørn	o	+	1	
Lappdykkerfamilien						Hønsehauk	to	+	1	
Toppdykker	\$	X	to	+	1	Spurvehauk	tos	+	1	
Horndykker	\$	X	t	+	1	Falkefamilien				
Skarvefamilien						Dvergfalk	t	+	1	
Storskarv			TOs	+	5	Tjeldfamilien				
Hegrefamilien						Tjeld	HT S	++	37	
Gråhegre			To	++	6	Lofamilien				
Andefamilien						Sandlo	T	+	5	
Gravand			T S	+	3	Heilo	X t	+	1	
Stokkand			TOS	+++	161	Tundralo	\$ X t	+	3	
Brunnakke	\$	X	t	+	3	Vipe	T s	++	53	
Krikkand	\$	X	t	+	1	Snipefamilien				
Taffeland	\$	X	to	+	8	Polarsnipe	\$	t	+	35
Toppand	\$	X	to	+	2	Fjæreplytt		O	++	25
Bergand	\$	X	to	+	11	Myrsnipe	X	t	+	2
Ærfugl			HTOS	+++	262	Brushane	T	+	3	
Praktærfugl	\$	X	o	+	2	Enkeltbekkasin	t	+	2	
Stellersand	\$	X	o	+	1	Rudge	\$	t	+	1
Havelle			TO	++(+)	31	Lappspove	\$	t	+	3
Svartand			o	+	6	Småspove	T	+	1	
						Storspove	HTS	+	8	

Rødstilk	Ts	++	39	Steinskvett	T	+	3
Gluttsnipe	X t	+	1	Svarttrost	hToS	+	1
Strandsnipe	Ts	+(+)	5	Gråtrost	HToS	++	150+
Jofamilien				Måltrost	T s	+	1
Tyvjo	T s	+	7	Rødvingetrost	\$ HToS	++	12+
Fjelljo	\$ X t	+	2	Sangerfamilien			
Måkefamilien				Gulsanger	H S	+	5
Hettemåke	TOS	++(+)	74	Tornsanger	hT S	+	2
Fiskemåke	HToS	++	29	Hagesanger	X s	+	1
Sildemåke	T S	++	95	Munk	\$ ht S	+	2
Gråmåke	TOS	++	35	Gransanger	hT S	+	2
Svartbak	TOS	+(+)	6	Løvsanger	HT S	+	3
Krykkje	\$ o	++	100	Fuglekonge	HTOS	++	15
Ternefamilien				Fluesnapperfamilien			
Makrellterne	T S	++	6	Gråfluesnapper	h S	+	2
Rødnebbterne	T S	++	8	Svarthvit fluesnapper	H S	+	3
Alkefamilien				Meisefamilien			
Lomvi	X to	+	1	Løvmeis	HTOS	+(+)	4
Alke	to	+	1	Granmeis	hTOS	+	4
Teiste	TO	++	7	Toppmeis	\$ X o	+	1
Duefamilien				Svartmeis	HTOS	+	3
Klippedue (bydue)	HTOS	++	25+	Blåmeis	HTOS	++	5
Ringdue	T S	+	2	Kjøttmeis	HTOS	++	6
Tyrkerdue	h OS	+	6	Spettmeisfamilien			
Uglefamilien				Spettmeis	\$ X to	+	1
Kattugle	\$ X to	+	1	Trekryperfamilien			
Hornugle	\$ X to	+	1	Trekryper	HTOS	+	2
Seilerfamilien				Kråkefamilien			
Tårnseiler	T S	++	50+	Skjære	HTOS	+	4
Spettefamilien				Kaie	HTOS	++	60
Gråspett	\$ X t	+	1	Kornkråke	Tos	++	30+
Flaggspett	\$ X to	+	1	Kråke	\$ HTOS	++	500+
Lerkefamilien				Stærfamilien			
Sanglerke	t s	+	1	Stær	\$ HToS	+++	2000+
Svalefamilien				Spurvefamilien			
Sandsvale	T s	+	1	Gråspurv	HTOS	+++	100+
Låvesvale	HT S	++	36	Finkefamilien			
Taksvale	hT s	+	2	Bokfink	HT S	++	10
Erlefamilien				Bjørkefink	T	++	75
Trepiplerke	T s	+	1	Grønnfink	hTOS	++	29
Heipiplerke	T	+	1	Grønnsisik	hToS	++	42
Skjærpiplerke	X t	+	1	Bergirisk	X t	+	1
Linerle	HT S	++	6	Gråsisik	TOS	++	100+
Gulerle	T	+	4	Polarsisik	\$ X o	+	20
Sidensvansfamilien				Grankorsnebb	X to	+	2
Sidensvans	\$ X to	++	11	Konglebit	X o	++	40+
Jernspurvfamilien				Dompap	TO	++	9
Jernspurv	HT S	+	2	Buskspurver			
Gjerdesmettfamilien				Snøspurv	X t	+	2
Gjerdesmett	To	+	3	Gulspurv	HTSO	++	10+
Trostefamilien				Sivspurv	T	+	1
Rødstrupe	hT S	+	3				
Blåstrupe	T	+	2				
Buskeskvett	H S	+	2				

Tegnforklaring:

- H = Påvist hekkende ved funn av reir eller unger.
h = Hekker sannsynligvis, observert i hekketiden/hekkeadfærd.
T = Regelmessig i trekketidene.
t = Uregelmessig i trekketidene.
S = Regelmessig i sommerhalvåret.
s = Uregelmessig i sommerhalvåret.
O = Regelmessig overvintrende.
o = Uregelmessig overvintrende.
X = Sjelden, (1-3 observasjoner)
\$ = Arten er kommentert i kommentarene til artslisten.
+ = Enkeltind, mindre antall.
++ = Flere, småflokker.
+++ = Tallrik.

KOMMENTARER TIL ARTSLISTEN

Smålom

Arten opptrer regelmessig i vinterhalvåret og på våren fram til slutten av mai. Følgende observasjoner kan nevnes: 1 ind. 18 og 21.11.74(NKA & forf.), 1 ind. 8.12.74(NKA & forf.), 2 ind. 24.2.75 (NKA), 1 ind. 8.4.75, 3 ind. 14.11.76, 1 ind. 1 og 25.1.77, 1 ind. 3.2.77, 2 ind. 23.4.77, 1 ind. 20.5.78, 1 ind. 6.1.79 og 1 ind.23.12.79.

Storlom

Kun to observasjoner foreligger: 1 ind. 21.1.78 og 1 ind. 4.5.79.

Islom

Et ind. hadde tilhold i området Rotvollbukta/Leangenbukta i tidsrommet 3-26.12.76.

Gulnebbloom

Kun en observasjon foreligger: Et ind. 5.2.77

Toppdykker

Et ind. 3.11.73(OBE & forf.) og et ind. hadde tilhold i området Leangenbukta/Grildstadjæra vinteren 75/76, fuglen ble observert den 12 og 13.2 og 22.3.76 inne i bukta.

Horndykker

Et ind. 12 og 29.10.77 og et ind. ble observert i nov.-83(NKA).

Brunnakke

Følgende observasjoner foreligger: 3 ind.27.8.76 og 1 hann 2.2.78.

Krikkand

Kun en observasjon foreligger inne i bukta: En hann ble observert så tidelig som 27.3.78 (Overvintring?) ellers er småflokker observert langt utpå fjorden først i mai.

Taffeland

Et ind. sannsynligvis av denne art fløy forbi den 2.12.78 og 5 hanner og 4 hunner fløy forbi og landet i Grilstadfjæra den 23.12.78.

Toppand

Kun en observasjon foreligger: 2 ind. 1.3.76.

Bergand

To observasjoner foreligger: 1 ind. 6.3.75 og 11 ind. 2.12.79

Praktærfugl

Følgende observasjoner foreligger: En hann 22.2.74 (NKA & forf.), 1 hann 11. og 17.4.74, 1 juv hann og 1 hunn 28.1., 3., 6., 10. og 11.2.77.

Stellerand

En hunn hadde tilhold i området Grilstadfjæra/Rotvollbukta i tidsrommet januar-mars/april 1983. Fuglen ble da ved er par anledninger sett i Rotvollbukta.

Tundralo

To observasjoner foreligger: 3 ind. 15.9.73 og 1 ind. 10.9.78.

Polarsnipe

Følgende observasjoner foreligger: 35 ind. 15.9.73, 1 ind. 6.8.74, 6 ind. 4.8.76 og 1 ind. 5.9.76.

Rugde

Kun en sen observasjon foreligger: Et ind. 19.10.73 (EBA & forf.)

Lappspove

Følgende observasjoner foreligger: 1 ind. 15 og 26.9.73, 1 ind. 30.9.73 (NKA), 1 ind. 26.7 og 2 ind. 6.8.74, 1, 3 og 1 ind. 5, 11 og 15.9.76.

Fjelljo

Kun en observasjon foreligger: To ind. fløy forbi mot vest den 6.6.75.

Krykkje

Arten blir observert jevnlig i vinterhalvåret, spesielt etter lengre perioder med vestavind. Ca. 100 ind. ble observert langt ut den 29.10.74.

Kattugle

Kun en observasjon foreligger: Et ind. den 23.2.82 (GLA, REG), dessuten foreligger et fjærfunn av arten den 4.5.79.

Hornugle

Kun en observasjon foreligger: Et ind. 20 og 21.2.76.

Gråspett

Min. et ind. hadde tilhold i området Rotvollbukta/Leangenbukta i tidsrommet okt.-des.-73.

Flaggspett

Kun en observasjon foreligger: Et ind. 20.12.74.

Sidensvans

To observasjoner foreligger: 11 ind. 26.12.75 og 1 ind. 21.12.76.

Rødvingetrost

Følgende sene og vinterobservasjoner foreligger: Et ind. 20.12.74, 1 ind. 25.2.76 og 1 ind. 30.12.80.

Munk

En sen høstobservasjon: Et ind. 20.10.73.

Toppmeis

Kun en observasjon av arten foreligger: Et ind. 18.11.78.

Spettmeis

To observasjoner foreligger: Et ind. 13.10.74 og et ind. 7.3.78.

Kråke

Et albino ind. hadde tilhold i området fra høsten-73 til midten av april-76.

Stær

Følgende sene observasjoner foreligger: Et ind. 3.11.73 og 2 ind. 6.2.77(Overvintring?).

Polarsisik

Ca. 20 ind. 14.10.74 og 6 ind. 7.10.74(NKA).

Tabell I. Antall besøk i Rotvollbukta gjort av undertegnede.

år/måned	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	sum
1973									4	8	5	8	25
1974	3	4	5	16	8	4	17	5	1	3	3	4	73
1975	3	-	8	8	6	5	7	2	1	3	4	1	48
1976	7	9	10	7	10	4	3	7	7	5	4	4	77
1977	5	5	5	5	3	1	1	2	3	4	5	5	44
1978	6	7	7	7	4	2	2	7	5	5	3	3	58
1979	4	1	5	4	2	2	4	4	4	3	2	3	38
1980	2	2	1	3	-	-	-	1	-	-	1	2	12
1981	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
1982	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
1983	-	-	3	1	-	-	-	-	-	1	-	1	6
sum	31	29	45	50	33	18	31	28	25	31	28	30	386

GUNNAR HOLT

Hopprenn på ski hører til vinterens mest populære idrettsgrener, særlig gjelder dette skiflyging. Å se hopperen fare ut fra hoppkanten og sveve 150 meter gjennom luften kan være et praktfullt syn når hopperen i minste detalj behersker aerodynamikkens lover, og for en kort stund har herredømmet i luften.

Evnen til å fly har vært manges drøm opp gjennom tidene. Mange har prøvd å beherske luftrømmet, og mange konstruksjoner har sett dagens lys. Men fortsatt er det bare fugl, flaggermus og insekter som kan fly. Ved å bevege vingene opp og ned vil luftstrømmen få større hastighet på vingenes overside enn på undersiden. Det oppstår undertrykk med sug på oversiden av vingen og et press oppover på undersiden, som gjør at fuglen holder seg svevende i luften. Fuglevingen gjør det mulig å utnytte luftpresset fullt ut med et minimum av friksjon.

Småfugl kan ta til vingene rett fra bakken, mens svaner tar fart ved å løpe på vannet, samtidig med at de slår med vingene inntil de får stor nok fart eller løftes av en luftstrøm. Ørner og gribber hopper ofte ut fra en skrent, for raskt å få "luft under vingene".

Mange fugler kan holde seg svevende i lang tid, tilsynelatende uanstrengt og uten å bevege vingene, ved at de utnytter den minste luftstrøm. Det samme prinsipp utnyttes av hangglidere og seilfly når vi vil rive oss løs fra jordlivet og se verden i fugleperspektiv.

Dyreverdenen kan by på adskillige overraskelser innenfor seilflygingens kunst. Faktisk er det slik at mange dyr kan ta seg fram i luften som "fallskjermhoppere". En av de mest eiendommelige tilpasninger som er utviklet hos spesielle arter er flyge- og svevehud festet langs kroppssidene og til for- og bakbena, dessuten ofte også til hals og hale. Hudfolden som dyret sperrer ut i spranget danner en bæreflate som gjør det mulig å sveve fra tre til tre og å lande mykt på bakken eller i et tre.

En av naturens virkelige seilflyvere er f.eks. flyge-frosk. Huden mellom de lange tærne hjelper ikke så mye til med å bringe dyret gjennom luften men til å bremse på farten når den daler ned gjennom luften. En øgleart behersker sprang og sveveflukt noe bedre. Hudlapper på kroppssidene, beina, hodet, hale og mellom tærne fungerer som luftbremser. Den kan dale ned gjen-

nom luften i 45° vinkel. En annen øgleart kan sveve 11 meter gjennom luften som en stor fargerik sommerfugl. Vingene er hud som er spent ut over frittstående og ekstra lange ribben. Selv slanger kan ta seg en flygetur. Flygeslangene ligger sammenrullet på grenene i trekrone før de plutselig kaster seg ut stive og flate gjennom luften. Magen trekkes inn og ribbenene spiles ut til begge sider. Fra en trekrone 12 meter over bakken kan en slange sveve opptil 60 meter gjennom luften. En annen type seilflygere er flyge-ekornene, som omfatter mange arter. Noen er små som mus mens andre er store som rever. De har alle hudbremmer på og mellom bena som gir dyret bred bæreflate når det spriker med bena. Halen kan brukes som balanse- og styreredskap. Ved å hoppe fra fjellvegger kan de sveve opptil 450 meter.

I Malaysia og Filippinene lever kaguangen, et insektetende dyr på størrelse med en kanin. Hele kroppen er dekket med en mykhåret skinnkappe fra nakken til halespissen. På samme måte som flygeekornene, kan de seile hundre meter avsted. Den spesialiserte seg tidlig i pattedyrenes historie som flyger. Den har siden ikke fått nye utfordringer, og har fått leve uforandret.

I eukalyptus-skogene i Australia lever pungflyge-ekornene. Også de har en pelskledd svevehud langs begge kroppssidene fra albuene til anklene. Med ungen på ryggen kaster de seg ut fra trærne, sprer bena ut og svever opptil 100 meter i et strekk gjennom luften. Havets dyreverden prøver seg også som seilflygere i luften fra tid til annen. En del hval, som spekkhugger og delfiner, og mange fisk kan hoppe høyt opp i luften, enkelte haier hele 10 meter høyt. Rokkene som veier 600 kg og er 6-8 meter brede og som kan holde til i de fri vannmassene nær overflaten, glir langsomt gjennom vannet med bølgende sidevinger som et glidefly bruker luften. Av og til dan de hoppe høyt opp i luften og falle ned med et kolossalt mageplask så vannspruten står.

Hos flygefisk har flygeevnen nådd sin høyeste utvikling. Brystfinnene, og hos noen arter også bukfinnene, er utformet som store vinger. Disse kan fisken sveve og styre med, men kan ikke beveges på samme måte som vinger. Glideflukten starter med at fiskene svømmer skrått opp mot overflaten med stor fart. I det de kommer opp strekkes finnene, som inntil da har ligget inntil kroppen, ut til glideplan. Fisken slår raskt med halen og med en hastighet på 55 km/t seiler den i 100 meter lange sjev gjennom luften. Flygeturen kan gjentas flere ganger før de vender tilbake til sitt eget og trygge miljø. For seilflygeren kan fort ende som mat i nebbet på en sulten pelikan.

Evnen til å fly er visst noe alle skapninger misunner fuglene. ■

Gunnar Holt

Andemat heter en liten plante som vi kan finne i de fleste vannpytter, grøfter og dammer om sommeren. Det er en frittflytende vannplante som ser ut som små runde bladskiver med røtter under.

Røttene tar opp næringssalter fra vannet, hvoretter forbindelsene inngår i oppbygningen av plantevevet. Er det mye næringssalter i vannet, kan de små plantene dekke hele vannflaten som et grønt teppe.

Dette er gjerne tilfelle i kunstige dammer, f.eks. gårdsdammer, der kyr og annen buskap dekker sitt daglige vannbehov. I kulturlandskapet rundt byen finner en mange eksempler på dette - ofte tett ut mot veibanen. På slike steder er det naturlig nok større tilsig av gjødselsstoffer.

Nitrogen og fosfor virker som næring for vannplantene og algene. Vannmassene tilføres nitrogen gjennom nedbør og urin fra dyr. Det kan også virvles opp fra bunnen med vannstrømmene. Fosforet tilføres i form av kloakk- og industriutslipp og fra gjødsel.

Nitrater er lett løselige, og føres lett ut i vannmassene der de forårsaker alvorlige forurensningsproblemer. Høye nitratkonsentrasjoner gir seg utslag i sterk plantevekst, både i vannet og av planter langs bredden. Når en vannmasse tilføres ekstra mengder av næringssalter slik at produksjonen av planter overstiger det som vannets balanse tillater, inntreer en eutrofiering. For stor plantevekst er uønsket fordi det oppstår surstoffmangel i vannet når det organiske materialet nedbrytes.

Uansett størrelsen på dammen finner man alltid en mengde forskjellige planter og dyr konsentrert på et lite område. Også fugler søker til dammene hvor de får dekket sitt behov for vann og mat, finner skjulesteder og vern.

Gressender som stokkand og krikand finner som regel maten sin i vannoverflaten. Når de snapper etter mat og tar seg en munnfull vann, vil en rand av små tenner langs kanten av nebbet sørge for å holde tilbake små vannplanter og dyr. Og i dammer med andemat som flytende grønnsakhager, har endene rikelig med mat å fråtse i.

Den beskjedne dammen i grøfttekanten viser dermed hvordan næringssaltene sirkulerer fra omgivelsene gjennom plantene og fuglene og tilbake igjen til omgivelsene i et evig næringskretsløp.

SISTE NYTT

Til tross for det milde høstværet med muligheter for sene trekkfugler, er det foreløpig rapportert inn lite av spesielle observasjoner. En rekke sene observasjoner av arter som vipe og heilo i desember reflekterer det uvanlige været med opptil 12 varmegrader i november! På Gaulosen holder også uvanlig mange canadagås stand, med ca. 600 i begynnelsen av desember. Den ivrige ornitolog som finkjemmer canadagås flokken kan også fremdeles få øye på en enslig hvitkinngås som har hatt tilhold i flokken i hele høst. Ved fyllingen på Brattøra i Trondheims havn er også fremdeles den enslige kortnebbgås tilstede. Samme sted er det også en flokk snøspurv og en noe uvanlig fjell-lerke. Ved Nidarø ligger som vanlig en flokk krikkender og noen toppender. I Grilstadfjæra dukket det også opp en stellersand hann i oktober, sannsynligvis den samme som ifjor, og ved Malvik er naturligvis den etterhvert så velkjente brilleanda på plass for 8 året på rad. I Trondheimsfjorden har det i hele høst vært uvanlig mange svartender og berg ender å se, med en mulig rekord på Øysand med hele 150 bergand og 250 svartand.

I en rapport utarbeidet av Øystein Lorentsen over registrering av beiteskader forårsaket av kortnebbgjess på Gaulosen, er konklusjonen at beitingen ikke har medført påviselige skader på avlingene. Rapporten påpeker også det uheldige i etableringen av en campingvognlandsby like ved Gaulosen naturreservat. En oversikt over Frøyas fugleliv er nå utarbeidet av Georg Bangjord og Svein-Håkon Lorentsen. Rapporten er å få kjøpt gjennom NOF/ST til å kr. 30.- En rapport med faktaark over sjeldne og truede fuglearter, pattedyr, amfibier og planter i ST er nå utarbeidet av Jostein Sandvik og Øystein R. Størkersen. De nevnte rapportene er alle tilgjengelige på NOF/ST's kontor i Innherredsveien 67. Fra fylkesmannen i NT har det nå blitt utarbeidet en liten fargetrykksak over forekomsten av rådyr og fellingsstatistikk for arten. Trykksaken er meget informativ og kan fåes ved henvendelse til fylkesmannen i NT, miljøvern avdelingen. Fra miljøverndepartementet er det i en pressemelding gitt uttrykk fra statens friluftsråd for den uheldige situasjon Sør-Trøndelag vil komme i dersom Gaula skulle bli utbygd. De går derfor inn for full vern av dette viktige vassdraget. Likeledes påpeker rådet de store konsekvenser en utbygging av Homla vil bety for friluftslivet, forøvrig i tråd med konklusjonene som NOF/ST kom til etter en Samla Plan undersøkelse av vassdraget. Til slutt vil vi ønske alle et godt nytt fuglerikt år! Vi håper at enda flere vil ta seg tid til å rapportere inn observasjoner som kan være av interesse for siste nytt spalten. Man kan enten skrive et kort eller ringe 07-921520 eller 07513249.

Ø.R.Størkersen.

Har du lyst på en tur til Nord-Afrika?

Hjelpelste orniser søkes til 100% fugletur til Marokko/Algeria 28.3.-12.4.85. 2 ledige plasser. Ta kontakt før 31.12.84 til NOF/ST, Postboks 139, 7001 Trondheim.

SMÅSTYKKER

Tidlig hekking hos kattugle.

Den 19. april 1984 fant Ingar J. Øien og undertegnede seks nyklekte unger av kattugle i en holk i Stjørdal. Det var betydelig størrelses forskjell mellom største og minste unge, noe som er vanlig hos uglene da rugingen starter fra første egg. Ifølge Haftorn (1971) er rugetiden for kattugle 28-30 døgn. Leggeintervallet er 1-2 døgn, en kan da regne med at det tok 7-8 døgn før kullet vårt ble ferdig lagt. Ut ifra dette finner vi at første egg ble lagt ca. 14-15 mars. Dette er blant de tidligst kjente i Norge. Haftorn oppgir 15 mars fra Jeløya, Moss og 16 mars fra Drammen som tidlige funn. Rekordene har imidlertid funnet av to flyvedyktige unger ved Oslo 21. april 1966, noe som gir egglegging ca. 10. februar. Det er også uvanlig med kull på seks egg. Ifølge Haftorn var det av 55 kull bare 2 med seks egg. Ved en senere kontroll av vårt kull var det to døde og fire levende unger i reiret. I 1981 skjedde eggleggingen til dette paret først i april. 2 egg den 3.4., 3 egg den 4.4. og 4 egg den 11.4. (G. Rofstad pers. med.).

De voksne kattuglene ble fanget og ringmerket.

Dununge av kattugle med restene av siste måltid i munnviken

Tekst og foto: Per I. Værnesbranden.

Asfalt-Tjeld.

Ved flere anledninger observerte jeg sommeren 1984 fra kontorvinduet på Tunga, Trondheim en noe uvanlig oppførsel hos tjeld. Etter regnvær jaktet ofte et par tjeld ivrig etter mark og insekter på asfaltflatene og i rennesteinen. De lot seg ikke affisere verken av biltrafikk eller av forbigående mennesker. Denne metoden for næringsøk har jeg ikke sett tidligere hos tjeld. I våte Trøndelag skulle imidlertid dette være en utmerket og hittil lite nyttet nisje. Det hører med at dette parets avkom like ivrig nyttet såvel asfaltflatene og gressplenene til jakt etter meitemark på trostemaner.

Ifølge Sandvik (Rapport over fuglelivet i Selbu 1977) var det også i Selbu et tilfelle hvor tjeld la et kull egg midt på blanke asfalten ved en parkeringsplass! Så kanskje vi med tiden vil få utviklet tjeld med forkjærlighet til asfaltflater?!

Øystein R. Størkersen

Virker canadagåsa tiltrekkende på andre gjess?

Bestanden av canadagås har økt sterkt i Trøndelag de siste årene. Ved besøk i Gaulosen 14.10.84 kunne jeg telle hele 450 ind. Største antall høsten 84 var 930 ind (Ø.R. Størkersen pers. med.). Det som imidlertid var mest interessant denne dag var en hvitkinngås og 29 kortnebbgjess. Begge disse artene hadde tilhold på åkrene sammen med canadagjessene. Ved besøk samme sted 23.9.84 så jeg minst 200 canadagjess og 13 grågjess. At grågås bruker Gaulosen som raste og hvileplass under trekket er velkjent. Hvitkinngås er derimot mere uvanlig i osen. Ifølge Trøndersk Natur supplement 1-82 er det kun 3 kjente observasjoner av arten fra tidligere. Med bakgrunn i disse observasjonene ser det ut til at den store canadagås bestanden virker tiltrekkende på andre gjess. Om dette fører til utsatt trekk vites ikke. Kanskje er det tilgangen på mat som er avgjørende for lengden på oppholdet? Se forøvrig Dag Bollingmos småstykke i Vår Fuglefauna 1980:4

Einar Hugnes.

RETTELSER

I siste nummer kom vi dessverre i skade for å utelate litteraturlista til Ø.R. Størkersens artikkel "Forekomsten av skjeand og knekkand i Trøndelag".

Cramp, S. and Simmons, K.E.L. 1977. Handbook of the birds of the Palearctic. Vol. 1. Oxford. 722 pp.

Fjeldså, J. 1968. Forandringer i norsk fuglefauna i nyere tid. *Naturen* 92:148-167.

Haftom, S. 1958. Populasjonsendringer, spesielt geografiske forskyvninger i den norske avifauna de siste 100 år. *Sterna* 3:105-137.

Haftom, S. 1971. Norges fugler. Universitetsforlaget. Oslo. 862 s.

Joensen, A.H. 1974. Waterfowl populations in Denmark 1965-1973. *Danish review of game biology*:9 no. 1.

Suul, J. 1968. Sjeldne ender i Trøndelag. *Sterna* 8:101.

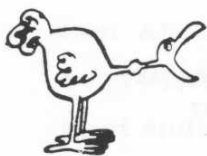
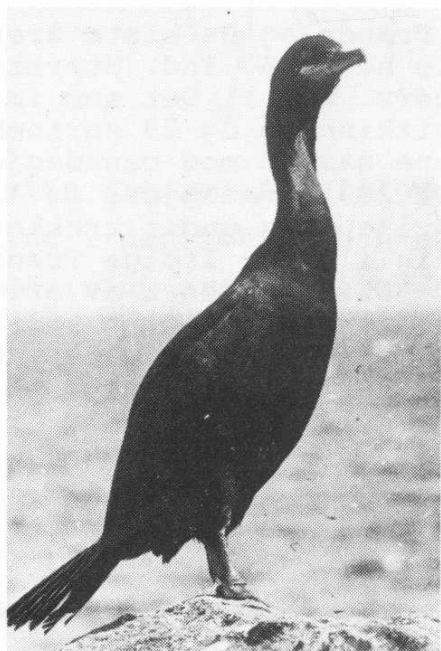
Suul, J. 1974. Ornitologiske undersøkelser i Rusasetvatnet, Ørland kommune, Sør-Trøndelag. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport. Zool Ser. 1974-15.

Konkurranserbildet

Bildene i forrige nummer var noe lettere enn tidligere, men en del ble nok lurt av bildet til høyre.

Det kom inn 6 besvarelser, hvorav 4 var riktige. Vadefuglen (til venstre) hadde alle svart riktig på. Det er en sandløper, noe man bl.a. ser på at det er en liten lys vader, med mørk vingeflekk og svarte bein. For nærmere detaljbeskrivelser vil vi henvise til Vår Fuglefauna nr. 2-84. Fuglen til høyre er sett i flukt bakfra, og kan minne noe om en vipe. De ytre delene av vingene er derimot ikke kvite på vipa, men det er de hos skjæra. Selv om vi ser skjære nesten daglig, er det ikke så lett å kjenne den igjen fra denne vinkelen.

Fuglene denne gangen skal vel heller ikke by på særlig problemer. Vi håper flere svarer på konkurransen denne gangen.

OPPROP:

FYLKESRAPPORT FOR SØR-TRØNDELAG 1984.

Nå som året nærmer seg slutten er det igjen på tide å tenke på å skrive ned observasjonene til en årsrapport. Se TN nr. 1-84, side 5-24. Resultatet skal publiseres i TN nr. 1-85, så fristen settes til 15. januar. Opplysningene sendes til Øystein R. Størkersen, Devlesvingen 5 A, 7000 Trondheim.

NYE BØKER

FLOTT BOK OM ROVFUGLBESTEMMING

Dick Forsmann: Rovfågelsguiden-Bestämning av rovfåglar: art, ålder och kön. Helsingfors 1984. 176 sider og 48 plansjer.

Denne finske boka foreligger nå i svensk oversettelse, språket er lettfattelig og byr neppe på problemer for norske lesere. Innledningen er avsatt til kortfattede og generelle aspekter ved ulike sider av rovfuglbestemming. Alle disse avsnittene inneholder grunnleggende informasjon for forståelsen av emnet. For spesielt interesserte er disse avsnittene likevel for overfladisk behandlet, en bør derfor komplettere med annen utfyllende litteratur. Hoveddelen av boka er viet beskrivelsen av artene, 22 ialt. Det som begeistret undertegnede spesielt var den lettfattelige måten opplysningene her presenteres på. Det gies en detaljert beskrivelse av hver art i felt med opplysninger om de ulike årsklassene (1k, 2k 3k osv.) myttingsforløp og evt. underarter. Andre del av beskrivelsen gir en inngående beskrivelse av fuglen i hånden, samt en rekke data om vingelengde, stjertlengde og vekt. Sist men ikke minst følges hver art av meget gode og informative tegninger. Bakerst i boka er det en fin samling sv/hv. fotos av de ulike artene. Bildene belyser på en god måte problematikken rundt sikker artsbestemming av rovfugl. Boka er ikke komplett m.h.på rovfugl i Europa, dette skyldes iflg. forfatteren delvis mangel på data for en rekke arter. Av de behandlede artene er vel 10 nærmest "uaktuelle" i Trøndelag, men hvem vet? Boka kan foreløpig bare skaffes fra Sveriges Ornitologiske Forening, Försäljningen, Stenhusa Bod, 380 62 Mörbylånga og koster svkr.210.- Det arbeides imidlertid nå for at også NOF skal selge boka. I forordet belyser forfatteren vanskelighetene med artsbestemming i felt, med denne boka er vi imidlertid kommet et langt skritt på vei. Boka anbefales alle feltornitologer og ringmerkere!

*Boka kan nå skaffes fra NOF-salg. Innherredsveien 67A, 7000 Trondheim
postgiro 5458088 til kr. 160.-*

Ø. R. Størkersen

Arvid Sveli: Stien til Maajeh-tjokka. Gyldendal Norsk Forlag. 181 sider. Pris kr. 155.

Arvid Sveli har tidligere gitt ut tre romaner, "Til Åbjørnas kilder", "Ved den lange elva" og "Det gjemte landet", som skildrer natur og folkeliv i grenseområdene mellom Nord-Trøndelag og Helgeland. Også denne gangen tar han oss med til disse områdene.

Handlingen foregår omkring 1870-årene og bygger på faktiske hendelser. Vi får et innblikk i samenes og datidens levesett og tenkemåter. Hovedpersonen er den store bjørnejegeren Jo-Tomså, som vi får følge på hans utrettelige vandringer etter storbamsen. Sveli gir her en fin skildring av natur og dyreliv som Jo-Tomså opplever. En like gripende del av romanen er skildringen av de tragiske hendelsene som rammer samefamilien. Jo-Tomså og kona Kirsti mister de fleste av barna sine under dramatiske omstendigheter i fjellet. Kirsti som er imot bjørnejakten, tolker ulykkene som naturens hevn for alle bjørnedrapene mannen hennes har gjort.

Det er en velskrevet og spennende roman som godt kan anbefales.

Jostein Sandvik

3 praktfulle billedbøker som gavepakke

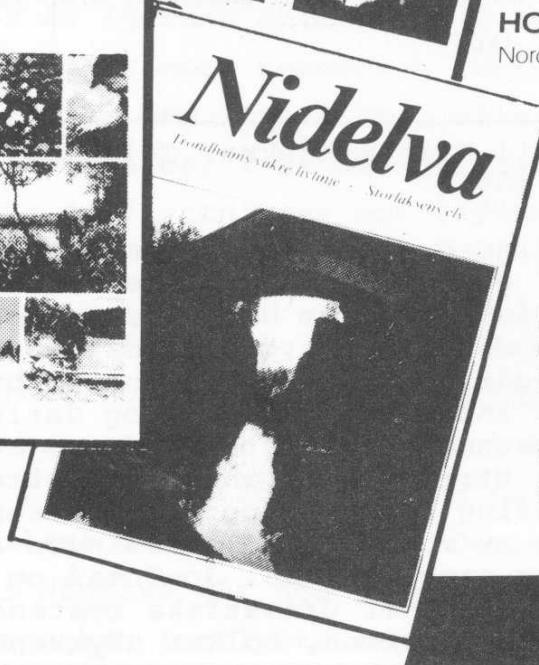
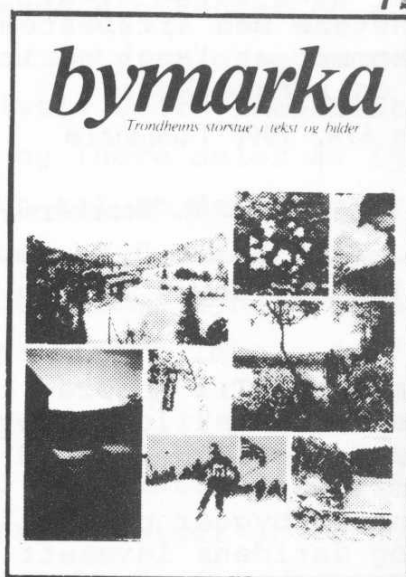
Ingen annen by i Norge har maken til serie!

kr. 650,—

Bymarkka Trondheimsfjorden Nidelva

Kjøp dem samlet eller hver for seg

Enkeltpris kr. 240,—

F. BRUNS BOKHANDEL
Kongens gt. 10/14. Tlf. 51 00 22

LYNGS BOKHANDEL
O. Tryggvasons gt. 26. Tlf. 51 25 44

HORGS BOKHANDEL EFTF.
Nordre gt. 12 A. Tlf. 52 13 39

TAPIR BOKHANDEL
NTH, Dragvoll, Lade, Rosenborg.

MOX-NÆSS BOKHANDEL
O. Tryggvasons gt. 14. Tlf. 53 11 20
Filialer: Buran og Heimdal

WALSETH BOKHANDEL
Gunnerus gt. 1. Tlf. 53 12 60

Trykt på flott kunstrykkpapir
og innbundet i stiv perm med
kunstskinn overtrekk.

nt-forlag
NIDAROS TRYKKERI • TRONDHEIM

JAKT FISKE FRILUFTSLIV

Det største bokverk på dette område som noen gang er utgitt i Norge

Et imponerende allsidig kunnskapsverk. En rik og inspirerende kilde å øse av for alle jegere, fiskere og friluftslivvenner, 2000 sider mettet med interessant, underholdende og lærerikt stoff til nytte og glede for både den unge entusiast og den erfarne veteran.

5 BIND

å 400 sider i stort format, solid og vakkert innbundet, gjennomillustrert i farger.

Vennligst send meg første bind av Jakt, Fiske, Friluftsliv til gratis gjennomsyn i 10 dager. Beholder jeg bind 1, vil jeg automatisk få tilsendt bind 2, 3, 4 og 5 etter hvert som de utkommer med 6 måneders mellomrom.

Ønsker jeg ikke å beholde bind 1, returnerer jeg det. Vi betaler porto en. Først når jeg har sett bind 1 bestemmer jeg om jeg vil beholde det og betaler da enten

- Kontant for hele verket kr. 2700,- – eller
- Avbetaling med kr. 150,- hver måned i 18 måneder, i alt kr. 2700,-.

**NYHET –
FOR JEGERE
OG FISKERE**

Navn _____

Adresse _____

Postnr./sted _____

**F. BRUNS
BOKHANDEL a/s**

Telefon 07/51 00 22
Postboks 476
7001 Trondheim
Kongens gate 10

en Sentralbokhandel

Bird

Books

Vi kan tilby et vidt spekter av fuglelitteratur og på beslektede emner. Vår beholdning på mer enn 600 titler inkluderer også titler fra botanikk, entomologi, zoologi etc.
Skriv og få tilsendt vår katalog gratis!

THE BIRD BOOKSHOP
Dept. II
21 Regent Terrace
Edinburgh EH7 5BT
Scotland
Tel. 031-556 6042

Reis billigere og bedre til syden!

OBS! Vingreiser får du bare i våre egne feriebutikker,
ikke i reisebyråene.

Kjøp din sydenferie direkte – uten mellomledd.

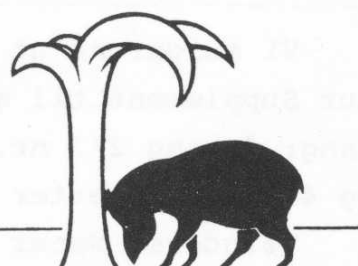
Vingreiser Trondheim

Søndregt. 14 - Tlf. (07) 53 31 60

**GODT UTVALG
I NATUR-
OG DYREBØKER**

TAPIR

Forlag, trykkeri, bokhandel, papir- og tegneutstyr

Bjørnsonsgt. 13. ROSENBORG

Ligger strategisk til ved E6 Jakobsli

Mobil Skovgård

SALG AV GAMLE NUMMER AV TRØNDESK NATUR OG
TRØNDESK NATUR SUPPLEMENT.

Vi selger nå ut restopplagene av Trøndersk Natur og Trøndersk Natur Supplement til meget lav pris. Trøndersk Natur kr. 10.- pr. årgang: Årgang 2/3 nr. 3 og 4 1973 og 1 og 2 1974, årgang 5 nr. 1 3 og 4 1978, deretter komplett, ialt 7 årganger.

Trøndersk Natur Supplement kr. 5.- pr. hefte, ialt 8 hefter til nå. Se oversikt i TN nr. 1 1984.

FRIMERKESENTERET I SENTRUM

Vi fører frimerker ikke bare fra Norge hvor vi har store lagre av postfriske og stemplet samt FDC, men også fra Norden, Vest-Europa og USA samt en del "ukurante land". Vi har for tiden over 100 utvalgshafter fra forskjellige land og områder liggende i foretningen.

Samler du på motiver?

Vi har mange innstikksbøker fulle av merker til 50 øre pr. stk.

Sett deg ned og plukk!

Ellers fører vi det aller meste innen frimerkerekvisita med hovedtyngden på Leuchtturms varespekter, men vi forhandler også Davo albums og rekvisita:

**Trondheim
Frimerkesenteret**

STIKK INNOM EN TUR.

St. Olavsgt. 13, postboks 2014, 7001 Trondheim, tlf. 07-525080